

แนวทางการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

¹ฉัตรชัย ชัยนนท์

²ณชานันท์ ประเสริฐสุข

บทคัดย่อ

หลักสูตรที่ดีต้องมีการพัฒนาเพื่อให้มีเนื้อหาสาระทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยีและการเมือง องค์ประกอบของหลักสูตรมี 4 ส่วน ได้แก่ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ กระบวนการจัดการเรียนรู้ และการประเมินผล การจัดการศึกษาของประเทศไทยในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันยังถือว่ามีความคุณภาพไม่น่าพึงพอใจ ดังนั้น หลักสูตรสถานศึกษาตามแนวทางฐานสมรรถนะจึงนำมาเป็นทางเลือกหนึ่งเพื่อปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทย การศึกษาฐานสมรรถนะเป็นการจัดการศึกษาด้วยระบบหลักสูตรฐานสมรรถนะ การจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ และการวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะ โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะหลักที่จำเป็นสำหรับการทำงาน การแก้ปัญหา และการดำรงชีวิต หลักสูตรฐานสมรรถนะมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะ สามารถนำสิ่งที่เรียนไปใช้แก้ปัญหาได้ ในการนำหลักสูตรฐานสมรรถนะไปใช้ในสถานศึกษาสามารถที่จะเลือกใช้แนวทางที่หลากหลาย ให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพบริบทและความต้องการของสถานศึกษา รวมไปถึงความพร้อมของสถานศึกษา โดยเชื่อมโยงกับหลักสูตรอิงมาตรฐานในการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน โดยมีจุดมุ่งหมายคือเพื่อให้เกิดสมรรถนะขึ้นในตัวของผู้เรียน

คำสำคัญ หลักสูตรฐานสมรรถนะ, การพัฒนาหลักสูตร

¹ผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนบ้านร่องเสี้ยว(รัฐราษฎร์ผดุงวิทย) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2

²ครูชำนาญการ โรงเรียนด่านแม่ละเมาวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก

นิติตปริญาเอก หลักสูตรการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

บทนำ

การจัดการศึกษาของประเทศไทยในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันยังถือว่ามีความคุณภาพต่ำ แม้ว่าจะมีความพยายามอย่างมากในการปฏิรูปการศึกษา จากรายงานพันธกิจของคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา กล่าวถึงภาวะวิกฤตของการศึกษาไทยที่มีปัญหาอยู่มาก ซ้ำซ้อนและฝืดทื่อ โดยพบว่าการศึกษาไทยมีคุณภาพต่ำไม่ว่าจะเทียบกับมาตรฐานภายในประเทศหรือมาตรฐานสากล คนไทยมีความสามารถภาษาอังกฤษต่ำมาก การพัฒนาเด็กปฐมวัยยังไม่ทั่วถึงและด้อยคุณภาพ ขาดความสามารถอ่านออกเขียนได้ โรงเรียนขยายโอกาส

ช่วยให้เด็กไทยได้เรียนระดับมัธยมศึกษามากขึ้นแต่ยังผลการศึกษายังไม่ดีพอ มีปัญหาในการจัดการเรียนการสอน การศึกษาของไทยไม่มีความเสมอภาคเพียงพอ มีความเหลื่อมล้ำในโอกาสและคุณภาพทางการศึกษามาก ความสามารถในการแข่งขันอยู่ในระดับต่ำ และการบริหารจัดการศึกษาด้วยประสิทธิภาพอยู่อย่างมาก (สำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษา, 2562)

นอกจากนั้น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562) กล่าวถึงเหตุผลความจำเป็นของการปฏิรูป หลักสูตรและการเรียนการสอนเพื่อปฏิรูปการศึกษาว่า เป็นเพราะผู้เรียนยังขาดคุณภาพตามที่พึงประสงค์ ทั้ง ผลลัพธ์การเรียนรู้และคุณลักษณะอันพึงประสงค์หลายประการ ซึ่งมีสาเหตุสำคัญคือการสอนและการวัด ประเมินผลของครู ที่เป็นผลสืบเนื่องจากการอบหลักสูตรที่กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดอิงเนื้อหาจำนวนมาก ครูจึงมุ่งสอนเนื้อหาเป็นหลัก ผู้เรียนจึงมีความรู้แต่ขาดสมรรถนะในการใช้ความรู้ ไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ ประโยชน์ได้ และในสื่อสิ่งพิมพ์ เรื่อง การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก ของสำนักงานเลขาธิการสภา การศึกษา (2563) ยังได้กล่าวอีกว่าการศึกษาของประเทศไทยด้วยทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยพบว่ามี ปัญหาจากหลักสูตร การเรียนการสอน และการวัดประเมินผลการเรียนรู้แบบเดิม ซึ่งหลักสูตรขาดความยืดหยุ่น ไม่ ทันความต้องการของโลกและสังคม ไม่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและบริบทที่แตกต่างหลากหลาย การ จัดการเรียนการสอนล้าสมัย ครูขาดทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดสมรรถนะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้

ดังนั้น การปฏิรูปหลักสูตรและการเรียนการสอนในปัจจุบันจึงปรับให้มีความยืดหยุ่นและเอื้อต่อการพัฒนา สมรรถนะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน การปรับหลักสูตรและการเรียนการสอนของสถานศึกษาตามแนวทางฐาน สมรรถนะจึงถูกนำมาเป็นทางเลือกหนึ่ง ในความพยายามที่จะปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยอีกครั้ง

การพัฒนาหลักสูตร

หลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญของการจัดการศึกษา เพราะเป็นสิ่งที่กำหนดแนวทางการปฏิบัติในการจัดการเรียน การสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ หลักสูตรที่ดีต้องมีการพัฒนาอยู่เสมอ เพื่อให้มีเนื้อหาสาระทันกับสภาพ การเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยีและการเมือง ซึ่งมีนักการศึกษาได้อธิบายและให้ความหมายของ หลักสูตร ดังนี้

Saylor, Alexander and Lewis (1981, อ้างถึงใน พรพรรณ โชติพฤกษ์วัน, 2563, หน้า 12) ให้ความหมายของหลักสูตรว่า หมายถึง แผนการเรียนการสอนที่จัดโอกาสในการเรียนรู้ให้แก่บุคคลที่ได้รับการศึกษา

Oliva (1992, อ้างถึงใน พรพรรณ โชติพฤกษ์วัน, 2563, หน้า 12) สรุปความหมายของหลักสูตรว่า คือ แผนงานหรือโครงการที่จัดประสบการณ์ทั้งหมดแก่ผู้เรียน โดยถูกกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษร มีขอบเขต กว้างขวาง หลากหลาย เพื่อเป็นแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ต้องการ

Sowell (1996, อ้างถึงใน พรพรรณ โชติพฤกษ์วัน, 2563, หน้า 12) ให้ความหมายของหลักสูตรว่า คือ การสอนสิ่งต่าง ๆ ให้กับผู้เรียน ซึ่งมีความหมายที่กว้างขวาง รวมทั้งข้อมูลข่าวสาร ทักษะ และทัศนคติทั้งที่ได้ กำหนดไว้และไม่ได้กำหนดไว้ให้แก่ผู้เรียนในสถานศึกษา

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537) กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรว่า หมายถึง ประสบการณ์ทั้งหมดที่ทางโรงเรียน จัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองตามที่โรงเรียนต้องการ

รุจิร ภูสาระ (2545) อธิบายความหมายของหลักสูตรว่า หมายถึง แผนการเรียนซึ่งประกอบด้วยเป้าหมาย และจุดประสงค์เฉพาะ เนื้อหา รวมถึงแบบของการเรียนการสอนตามจุดประสงค์ และการประเมินผลของการเรียน

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หมายถึง มวลประสบการณ์หรือ กิจกรรมที่สร้างขึ้นให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ด้านการศึกษา การเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรม ทั้งภายในและ ภายนอกสังคมให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

ดังนั้น จากแนวคิดของนักการศึกษาหลายท่านดังกล่าว สรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง แผนการเรียน แผนงาน โครงการ กิจกรรมหรือประสบการณ์ ที่เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อเป็นแนวทางจัดการศึกษาแก่ผู้เรียนตาม เป้าหมายที่กำหนดไว้

การวางแผนพัฒนาหลักสูตรจำเป็นต้องอาศัยความเชื่อและทฤษฎีต่าง ๆ ทางการศึกษา ซึ่ง พรพรรณ โชติ พฤกษ์วัน (2563) ได้กล่าวถึงทฤษฎีที่สำคัญซึ่งเป็นพื้นฐานในการจัดทำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งเป็นหลักสูตรอิงมาตรฐานที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ประกอบด้วย 5 ทฤษฎี ดังนี้

1) ทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุข มุ่งหาวิธีเรียนที่ทำให้ผู้เรียนได้เรียนอย่างสนุกสนาน มาเรียนด้วยความ ตื่นเต้นและมุ่งมั่น อยากรู้ในสิ่งที่ยังไม่รู้ อยากทำในสิ่งที่ไม่เคยทำ และอยากเป็นในสิ่งที่ยังไม่เคยเป็น

2) ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีจุดเน้นคือการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางด้านจิตใจ ช่วยให้ผู้เรียนได้รับ ประสบการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง ได้รับการฝึกฝนทักษะชีวิต การแสวงหาความรู้ การคิด การจัดการความรู้ การ แสดงออก การสร้างความรู้ใหม่ และการทำงานกลุ่ม

3) ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด เป็นแนวทางสำหรับครูนำไปใช้ ฝึกผู้เรียนให้เกิดการ พัฒนาคุณภาพในการคิด 2 ระดับ คือ ทักษะการคิดขั้นพื้นฐาน และทักษะการคิดขั้นสูง

4) ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย ด้านศิลปะ ดนตรี กีฬา เพื่อเป็นแนวทาง จัดการเรียนการสอนวิชาศิลปะ ดนตรี และพลศึกษา

5) ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย ด้านการฝึกฝนกาย วาจา ใจ เพื่อพัฒนา ลักษณะนิสัย

นอกจากนี้ การพัฒนาหลักสูตรจึงต้องพิจารณาองค์ประกอบของหลักสูตร ให้มีความสอดคล้องและมีความสัมพันธ์กัน โดย Kerr (1976) ได้นำเสนอองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ 4 ส่วน ได้แก่ วัตถุประสงค์ของ

หลักสูตร เนื้อหาสาระ ประสบการณ์การเรียนรู้ และการประเมินผล เช่นเดียวกับแนวคิดของ Taba (1962) ที่เสนอไว้ว่าหลักสูตรมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ส่วน คือ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ กิจกรรมและรูปแบบการเรียนการสอน และการประเมินผล

รวมทั้ง การพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของ Tyler ซึ่งได้รับการยอมรับว่ามีขั้นตอนการพัฒนาที่เป็นระบบ โดย Ralph W. Tyler (1949, อ้างถึงใน โชติกา กุณสิทธิ์, 2563, หน้า 163) ได้ให้หลักการและเหตุผลในการสร้างหลักสูตรไว้ 4 ประการ เรียกว่า “Tyler’s rationale” โดยระบุหลักเกณฑ์ไว้ว่าในการจัดหลักสูตรและการสอนนั้น ควรจะตอบคำถามพื้นฐาน 4 ประการ เพื่อนำไปสู่กระบวนการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน ซึ่งสอดคล้องกัน ดังตาราง

4 คำถามพื้นฐาน	4 ขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร
1. จุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่โรงเรียนควรจะมีบรรลุคืออะไร	1. กำหนดวัตถุประสงค์ประสงค์
2. ประสบการณ์ทางการศึกษาที่ควรจัดเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษาคืออะไร	2. เลือกแนวทางเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์
3. ประสบการณ์ทางการศึกษาเหล่านี้ จะจัดให้มีประสิทธิภาพอย่างไร	3. จัดประสบการณ์การเรียนการสอนตามวัตถุประสงค์
4. จะตัดสินได้อย่างไรว่าบรรลุเป้าหมาย	4. ประเมินผลที่นักเรียนได้รับจากประสบการณ์

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า องค์ประกอบของหลักสูตร มีองค์ประกอบสำคัญ 4 ส่วน ได้แก่ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาสาระ กระบวนการจัดการเรียนรู้ และการประเมินผล

การจัดการศึกษาฐานสมรรถนะ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562) กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาฐานสมรรถนะ ดังนี้ สมรรถนะ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในระดับที่ทำให้ปฏิบัติงานใดงานหนึ่งได้สำเร็จ โดยใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ หรือคุณลักษณะที่บุคคลนั้นมีอยู่ บุคคลที่มีสมรรถนะจึงต้องเป็นคนที่ทำงานสำเร็จ โดยใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ หรือคุณลักษณะที่บุคคลนั้นมีอยู่ ทั้งนี้ หากบุคคลมีความรู้แต่ไม่ใช้หรือไม่สามารถใช้ความรู้ได้ มีทักษะแต่ไม่สามารถนำทักษะนั้นมาใช้ได้ มีเจตคติที่ดีแต่ไม่นำมาใช้ ย่อมยังไม่ถือว่าเป็นสมรรถนะ โดยสมรรถนะจะเกิดขึ้นได้เมื่อบุคคลได้ฝึกใช้ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่บุคคลนั้นมีในการทำงาน การแก้ปัญหา จนเกิดความชำนาญและความมั่นใจในการทำงานให้สำเร็จ ทั้งนี้ องค์ประกอบสำคัญของสมรรถนะ มี 7 ประการ ได้แก่ ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) คุณลักษณะหรือเจตคติ (Attribute/Attitude) การประยุกต์ใช้ (Application) การ

กระทำหรือการปฏิบัติ (Performance) งานและสถานการณ์ต่าง ๆ (Tasks/Jobs/Situations) และ ผลสำเร็จตามเกณฑ์ที่กำหนด (Success)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562) ใน “รายงานเฉพาะเรื่องที่ 12 หลักสูตรและการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ” กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาฐานสมรรถนะ ดังนี้ สมรรถนะ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ ที่มีในการทำงานหรือการแก้ปัญหาจนประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง โดยสมรรถนะจะมีการแสดงออกทางพฤติกรรมการปฏิบัติที่สามารถวัดและประเมินผลได้ สมรรถนะจึงเป็นผลรวมของความรู้ ทักษะ เจตคติ คุณลักษณะ และความสามารถอื่น ๆ ที่ช่วยให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลประสบความสำเร็จในการทำงาน การศึกษาฐานสมรรถนะ (Competency - Based Education : CBE) คือ การจัดการศึกษาด้วยระบบหลักสูตรฐานสมรรถนะ (Competency - Based Curriculum : CBC) การจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ (Competency - Based Instruction : CBI) และการวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะ (Competency - Based Assessment : CBA) เป็นการศึกษาที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner Centric) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสนใจ ความถนัด และก้าวหน้าไปตามความสามารถของตน มีเป้าหมายให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะหลักที่จำเป็นสำหรับการทำงาน การแก้ปัญหา และการดำรงชีวิต มีลักษณะสำคัญคือ (1) มุ่งให้ผู้เรียนแสดงความสามารถที่เชี่ยวชาญ เน้นการนำความรู้ไปใช้จริง (2) กำหนดความคาดหวังไว้สูงและคาดหวังกับผู้เรียนทุกคน (3) ผู้เรียนรับผิดชอบต่อตัวเองให้ถึงเป้าหมาย สามารถออกแบบการเรียนรู้ของตนเองได้ สามารถเรียนได้ในสถานที่และเวลาที่แตกต่างกัน โดยการช่วยเหลือ สนับสนุนอย่างยืดหยุ่น ตามลักษณะเฉพาะของผู้เรียน และ (4) ผู้เรียนจะได้รับการประเมินเมื่อพร้อม และเป็นการประเมินความก้าวหน้าตามอัตราของตนเอง เน้นการประเมินที่ท้าทาย เน้นการปฏิบัติด้วยเครื่องมือวัดที่เข้าถึงความเชี่ยวชาญของผู้เรียน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564) ใน “แนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในช่วงเปลี่ยนผ่านสู่หลักสูตรฐานสมรรถนะ” กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาฐานสมรรถนะ ดังนี้ กรอบสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นสมรรถนะสำคัญที่เด็กและเยาวชนไทยต้องได้รับการพัฒนาในช่วงเวลา 12 ปี ของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย สมรรถนะหลักของผู้เรียน (Student Core Competency) 7 ประการ คือ (1) สมรรถนะหลักด้านทักษะชีวิตและความเจริญแห่งตน (2) สมรรถนะหลักด้านทักษะอาชีพและการเป็นผู้ประกอบการ (3) สมรรถนะหลักด้านการคิดขั้นสูงและการพัฒนานวัตกรรม (4) สมรรถนะหลักด้านการรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศและดิจิทัล (5) สมรรถนะหลักด้านการสื่อสาร (6) สมรรถนะหลักด้านการทำงานแบบรวมพลังเป็นทีมและมีภาวะผู้นำ และ (7) สมรรถนะหลักด้านการเป็นพลเมืองตื่นรู้ที่มีสำนึกสากล

ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่า สมรรถนะ หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ทักษะ เจตคติ หรือคุณลักษณะที่บุคคลมีอยู่และนำมาใช้ในการปฏิบัติงานหรือแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สมรรถนะมีหลายระดับตามความจำเป็นหรือความต้องการในการปฏิบัติงาน การกำหนดระดับสมรรถนะจะบ่งชี้ถึงระดับความรู้ ความสามารถ

ทักษะ เจตคติ หรือคุณลักษณะที่ต้องใช้ในการปฏิบัติงาน การพัฒนาและการวัดสมรรถนะจึงต้องมีการกำหนดเกณฑ์การปฏิบัติไว้ด้วย

ความแตกต่างระหว่างหลักสูตรฐานสมรรถนะกับหลักสูตรอิงมาตรฐาน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562) ได้อธิบายถึงความแตกต่างของหลักสูตรปัจจุบันและหลักสูตรฐานสมรรถนะไว้ว่าหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ปรับปรุงปี 2560) เป็นหลักสูตรที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันนั้นเป็นหลักสูตรอิงมาตรฐาน (Standards-Based Curriculum) ซึ่งกำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดให้ครูใช้เป็นเป้าหมายในการจัดการเรียนการสอนโดยมาตรฐานและตัวชี้วัดจะครอบคลุมความรู้ ทักษะ และเจตคติหรือคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการบรรลุมาตรฐานและตัวชี้วัดนั้น ๆ พบว่า มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดมีจำนวนมาก ซ้ำซ้อน และอิงเนื้อหาค่อนข้างมาก ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ไม่หลากหลาย เน้นการจำเนื้อหาเพื่อไปใช้สอบมากกว่าการสร้างทักษะสำคัญจำเป็น นอกจากนี้การเรียนรู้ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 หลักสูตรจัดให้เรียน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้เช่นเดียวกับระดับชั้นอื่นแทนการเน้นทักษะการอ่าน การเขียน และการคำนวณ หลักสูตรไม่ทันสมัยขาดความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางวิทยาการและเทคโนโลยีและไม่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสมรรถนะที่เพียงพอต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมและเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หลักสูตรฐานสมรรถนะเป็นหลักสูตรที่แตกต่างจากหลักสูตรอิงมาตรฐานที่ยึดความสามารถที่ผู้เรียนพึงปฏิบัติได้หรือทักษะ (Skill) เป็นหลักมากกว่าการเน้นเนื้อหาสาระ (Content) ซึ่งหลักสูตรฐานสมรรถนะมีการจัดการเรียนรู้ที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน กล่าวคือ ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสมรรถนะหลักที่สำคัญต่อการใช้ชีวิตการทำงานและการเรียนรู้ซึ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพในโลกแห่งศตวรรษที่ 21 ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การจัดการเรียนรู้มุ่งเป้าหมายไปที่การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะที่ต้องการ ไม่ใช่เพียงการสอนเนื้อหาความรู้จำนวนมาก ซึ่งอาจไม่จำเป็นหรือไม่เป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนลดสาระการเรียนรู้ที่ไม่จำเป็น ส่งผลให้สถานศึกษามีพื้นที่ในการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างของผู้เรียน วิถีชีวิต วัฒนธรรม ชาติพันธุ์ และบริบทได้มากขึ้น ลดภาระและเวลาในการสอบตามตัวชี้วัดจำนวนมาก การสอบวัดสมรรถนะหลักของผู้เรียนช่วยให้เห็นความสามารถที่เป็นองค์รวมของผู้เรียน และช่วยเอื้อให้สถานศึกษาสามารถออกแบบหลักสูตรที่เหมาะสมกับความต้องการและบริบทของตนได้โดยยึดสมรรถนะกลางเป็นเกณฑ์เทียบเคียงเป็นการส่งเสริมให้เกิดรูปแบบหลักสูตรที่หลากหลาย

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยให้มีลักษณะสำคัญ คือ การประเมินผลรวบยอดจะมุ่งวัดสมรรถนะที่เป็นองค์รวมของความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ ไม่ใช่เวลามากกับการสอบตามตัวชี้วัดจำนวนมาก วัดจากพฤติกรรม การกระทำ การปฏิบัติ ที่แสดงออกถึงความสามารถในการใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ ตามเกณฑ์การปฏิบัติ (Performance Criteria) ที่กำหนด เป็นการวัดอิงเกณฑ์ มิใช่อิงกลุ่ม และมีหลักฐานการปฏิบัติ

(Evidence) ที่ตรวจสอบได้ ใช้การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) จากสิ่งที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง และความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน เช่น การประเมินจากการปฏิบัติ (Performance assessment) การใช้แฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio Assessment) การประเมินตนเอง (Student Self-assessment) และการประเมินโดยเพื่อน (Peer Assessment) ใช้สถานการณ์เป็นฐาน เพื่อให้บริบทการวัดและประเมินเป็นสภาพจริงมากขึ้น เช่น เตรียมบริบทเป็นข้อความ รูปภาพ ภาพเคลื่อนไหว สถานการณ์จำลอง หรือสถานการณ์เสมือนจริงในคอมพิวเตอร์ ซึ่งสามารถประเมินได้หลายประเด็นในสถานการณ์เดียวกัน ประเมินผู้เรียนไปตามลำดับขั้นของสมรรถนะที่กำหนด หากไม่ผ่านจะต้องได้รับการซ่อมเสริมจนกระทั่งผ่านจึงจะก้าวไปสู่ลำดับขั้นต่อไป การรายงานผลโดยการให้ข้อมูล พัฒนาการและความสามารถของผู้เรียนตามลำดับขั้นที่ผู้เรียนทำได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าหลักสูตรฐานสมรรถนะแม้จะมีความคล้ายคลึงกันกับหลักสูตรอิงมาตรฐานที่ใช้มานานกว่า 20 ปี มีความแตกต่างในแง่เป้าหมายของการจัดการศึกษา โดยมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะสามารถนำสิ่งที่เรียนไปใช้แก้ปัญหาได้ การจัดการเรียนรู้จึงมุ่งเน้นที่การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะที่ต้องการ โดยตัดเนื้อหาสาระที่ไม่จำเป็นออกไป ส่วนการวัดและประเมินผลจะมุ่งวัดสมรรถนะที่เป็นองค์รวมของความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะ โดยวัดจากพฤติกรรม การกระทำ การปฏิบัติ จากการประเมินตามสภาพจริงเป็นหลัก

ข้อเสนอแนะทางการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การนำหลักสูตรฐานสมรรถนะไปใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาผู้เรียนสามารถทำได้หลายทาง สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564) เสนอแนะทางการพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้เรียนด้วยการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษา

การออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนต้องออกแบบให้สอดคล้องกับแนวคิดการออกแบบหลักสูตรฐานสมรรถนะ (Competency - based Curriculum) โดยการพิจารณากำหนดสมรรถนะในหลักสูตรสถานศึกษา และกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่ (1) เป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษา (2) โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา อันประกอบด้วยรายวิชาหรือกิจกรรม โครงสร้างเวลาเรียน (3) แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ (4) การประเมินผลเพื่อสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร โดยเชื่อมโยงการนำกรอบสมรรถนะหลักไปใช้ ซึ่งในช่วงเปลี่ยนผ่านนี้ การออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาสามารถทำได้ใน 2 ลักษณะ ดังนี้

1.1 ลักษณะที่ 1 การออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาที่นำกรอบสมรรถนะไปใช้ร่วมกับหลักสูตรอิงมาตรฐาน (Standard - based Curriculum) ด้วยการสอดแทรกรายละเอียดที่เป็นจุดเน้นของโรงเรียนและสมรรถนะหลักที่กำหนดไว้ในรายวิชาพื้นฐาน โดยระบุตัวชี้วัดชั้นปีของรายวิชาให้ครบถ้วนตามที่หลักสูตรกำหนดไว้

ออกแบบรายวิชาเพิ่มเติมและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะที่ต้องการ โดยกำหนดผลการเรียนรู้ของรายวิชาหรือกิจกรรมให้สอดคล้องกับสมรรถนะหลัก

1.2 ลักษณะที่ 2 การออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาที่นำกรอบสมรรถนะไปใช้ร่วมกับหลักสูตรที่อิงบริบทเป็นฐาน (Context - based Curriculum) ผู้พัฒนาหลักสูตรสามารถใช้จุดเน้นของโรงเรียนเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการทำงาน โดยเริ่มต้นจากการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน ได้แก่ ปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษา และเป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษา แล้วจึงกำหนดองค์ประกอบต่าง ๆ โดยเชื่อมโยงกรอบสมรรถนะหลักให้ครบถ้วน ทั้งนี้ หากโรงเรียนมีจุดเน้นที่สอดคล้องสัมพันธ์กับสมรรถนะหลักตัวใดตัวหนึ่งเป็นการเฉพาะ ผู้พัฒนาหลักสูตรสามารถกำหนดค่าน้ำหนักหรือจัดสรรเวลาในโครงสร้างของหลักสูตรเพื่อพัฒนาสมรรถนะด้านนั้น ๆ ให้กับผู้เรียนมากกว่าสมรรถนะด้านอื่น ๆ ได้

2. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้เรียนด้วยการออกแบบการเรียนการสอน

ในการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนโดยใช้กรอบสมรรถนะหลักสำหรับผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในที่นี้ ได้นำเสนอโดยจัดกลุ่มแนวทางเป็น 3 กลุ่มตามลำดับการเปลี่ยนผ่านจากหลักสูตรอิงมาตรฐานไปสู่หลักสูตรฐานสมรรถนะ เพื่อเป็นทางเลือกแก่สถานศึกษาในการนำไปใช้ออกแบบการจัดการเรียนการสอนตามความพร้อม จุดเน้น และตามบริบทของสถานศึกษาที่แตกต่างกัน ดังนี้

2.1 กลุ่มที่ 1 การนำกรอบสมรรถนะหลักสู่การพัฒนาผู้เรียนบนฐานหลักสูตรอิงมาตรฐาน
ประกอบด้วย 2 แนวทาง ดังนี้

2.1.1 แนวทางที่ 1 ใช้งานเดิม เสริมสมรรถนะ ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสมรรถนะที่สอดคล้องกับบทเรียน โดยระบุเป็นวัตถุประสงค์การเรียนรู้ คติกิจกรรมเสริมลงไปในการจัดการเรียนรู้ ไม่ได้เปลี่ยนแปลงแผนการสอนเดิม เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาสมรรถนะให้เข้มข้น และเกิดสมรรถนะที่ต้องการไปพร้อมกับการเรียนเนื้อหาและทักษะตามปกติ

2.1.2 แนวทางที่ 2 ใช้งานเดิม ต่อเติมสมรรถนะ ซึ่งเป็นการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เดิมของครูผู้สอนเน้นสมรรถนะมากขึ้นจากงานเดิม ออกแบบงานหรือสถานการณ์ถึงขั้นการฝึกฝน การนำความรู้ ทักษะ และเจตคติไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะในเรื่องที่เรียนรู้นั้นมากยิ่งขึ้น

แนวทางในกลุ่มนี้เหมาะสมสำหรับใช้จัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนในสถานศึกษาที่ยังใช้หลักสูตรเดิมที่มีลักษณะเป็นหลักสูตรอิงมาตรฐาน หรือสำหรับผู้สนใจและเพิ่งเริ่มต้นจัดการเรียนรู้แบบฐานสมรรถนะ เนื่องจากมีลักษณะที่อิงกับวิธีคิดในการออกแบบการเรียนการสอนเช่นเดิมเป็นหลัก ไม่แตกต่างไปจากที่ได้ดำเนินการอยู่มากนัก แนวทางในกลุ่มนี้เป็นการออกแบบการจัดการเรียนการสอนจากการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้เดิม โดยมีมาตรฐานและตัวชี้วัดชั้นปีที่ครูกำหนดไว้ในหน่วยการเรียนรู้เดิมในการเรียนการสอนปกติ แล้วนำมาปรับปรุงพัฒนาวิเคราะห์สมรรถนะที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน โดยการเพิ่มสมรรถนะเข้ามาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนไปพร้อมกัน

2.2 กลุ่มที่ 2 การนำกรอบสมรรถนะหลักสู่การพัฒนาผู้เรียนโดยอิงฐานสมรรถนะหรือหลักสูตรอิงมาตรฐาน ประกอบด้วย 2 แนวทาง ดังนี้

2.2.1 แนวทางที่ 3 ใช้รูปแบบการเรียนรู้ สู่การพัฒนาสมรรถนะ ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีการนำรูปแบบการเรียนรู้ต่าง ๆ มาวิเคราะห์เชื่อมโยงกับสมรรถนะที่สอดคล้องกันและเพิ่มเติมกิจกรรมที่สามารถช่วยพัฒนาสมรรถนะนั้นให้เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน อันจะส่งผลให้การเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนรู้ที่ใช้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นด้วย รูปแบบการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงสู่การพัฒนาสมรรถนะได้ชัดเจนมากที่สุดคือรูปแบบการเรียนรู้ที่มีลักษณะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เช่น การจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เป็นต้น

2.2.2 แนวทางที่ 4 สมรรถนะเป็นฐาน ผสานตัวชี้วัด ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้โดยนำสมรรถนะที่ต้องการพัฒนาเป็นตัวตั้งและนำตัวชี้วัดที่สอดคล้องกันมาออกแบบการสอนร่วมกันเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้งเนื้อหาสาระและทักษะตามที่ตัวชี้วัดกำหนดไปพร้อม ๆ กันกับการพัฒนาสมรรถนะหลักที่ต้องการ

แนวทางในกลุ่มนี้เหมาะสำหรับการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนในสถานศึกษาที่ยังคงใช้หลักสูตรเดิมที่มีลักษณะเป็นหลักสูตรอิงมาตรฐาน หรือสถานศึกษาที่มุ่งเน้นการจัดการศึกษาฐานสมรรถนะก็ได้เช่นกัน เนื่องจากมีลักษณะที่ยืดหยุ่น สามารถปรับใช้ได้ตามบริบทของสถานศึกษา ครูผู้สอนสามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยตั้งต้นจากมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดชั้นปี หรือเริ่มต้นจากการกำหนดสมรรถนะของผู้เรียนที่ต้องการโดยอิงจากกรอบสมรรถนะหลักของผู้เรียน

2.3 กลุ่มที่ 3 การนำกรอบสมรรถนะหลักสู่การพัฒนาผู้เรียนบนฐานสมรรถนะ ประกอบด้วย 4 แนวทาง ดังนี้

2.3.1) แนวทางที่ 5 บูรณาการผสานหลายสมรรถนะ ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ โดยนำสมรรถนะหลักหลายสมรรถนะเป็นตัวตั้งและวิเคราะห์ตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้อง แล้วออกแบบการสอนที่มีลักษณะเป็นหน่วยบูรณาการที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเป็นองค์รวมโดยเห็นความสัมพันธ์ระหว่างวิชา/กลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ

2.3.2 แนวทางที่ 6 สมรรถนะชีวิตในกิจวัตรประจำวัน ซึ่งเป็นการสอดแทรกสมรรถนะที่ส่งเสริมในการทำกิจวัตรประจำวันต่าง ๆ ของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพมากขึ้น เป็นการใช้กิจกรรมในชีวิตประจำวันที่ทำอยู่แล้วใช้เป็นสถานการณ์ในการฝึกฝนสมรรถนะจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะที่ต้องการอย่างเป็นธรรมชาติและยังช่วยปลูกฝังให้สมรรถนะมีความมั่นคงถาวรจากการปฏิบัติเป็นประจำด้วย

2.3.3 แนวทางที่ 7 การเรียนรู้สมรรถนะแบบผสมผสาน (Hybrid Competency Learning) ซึ่งเป็นการออกแบบการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับการบูรณาการการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทในชีวิตจริงของผู้เรียนและยืดหยุ่นไปตามสถานการณ์ ความพร้อม และบริบทของโรงเรียน สามารถเกิดขึ้นได้ในหลายรูปแบบ ทั้งการเรียนการสอนทางไกล (Distance Learning) การเรียนแบบเผชิญหน้า (Face to Face Learning)

หรือเป็นการผสมผสานทั้งสองแบบเข้าด้วยกันในสถานการณ์ที่มีความเหมาะสม ซึ่งแนวทางนี้จะมีความสอดคล้องอย่างยิ่งกับการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อีกด้วย

2.3.4 แนวทางที่ 8 เชื่อมงาน ประสานการเรียนรู้สู่การพัฒนาสมรรถนะทั้งโรงเรียน

(Whole - School Learning) ซึ่งเป็นการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนทั้งในห้องเรียน นอกห้องเรียน ที่บ้านในชุมชน และการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน จากการเรียนรู้ในสิ่งที่มีความหมายร่วมกันอันเป็นจุดเน้นสำคัญของโรงเรียน นำสู่การพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนทั้งโรงเรียน (Whole - School) โดยการออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละชั้น แต่ละกลุ่ม ซึ่งจะส่งผลต่อการเรียนรู้เชิงลึกที่มีความหมาย การประยุกต์ใช้ความรู้ผ่านสถานการณ์ที่หลากหลายทั้งในห้องเรียนนอกห้องเรียนและในชีวิตจริง

แนวทางในกลุ่มนี้เหมาะสำหรับใช้จัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนในสถานศึกษาที่มุ่งเน้นการจัดการศึกษาฐานสมรรถนะเป็นหลัก เป็นการออกแบบการจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ (Competency - based Instruction: CBI) ซึ่งเป็นการพัฒนาผู้เรียนโดยใช้สมรรถนะเป็นฐานในลักษณะการเรียนรู้แบบบูรณาการผ่านงานสถานการณ์ หรือชีวิตประจำวัน

ดังนั้น ในการนำหลักสูตรฐานสมรรถนะไปใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงไม่ได้หมายความว่าสถานศึกษาต้องละทิ้งหลักสูตรเดิมซึ่งเป็นหลักสูตรอิงมาตรฐาน ไปเป็นหลักสูตรใหม่คือหลักสูตรฐานสมรรถนะโดยไม่เหลือร่องรอยความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงใด ๆ กับหลักสูตรแบบเดิมเลย แต่ในช่วงเวลาเปลี่ยนผ่านนี้สถานศึกษาสามารถที่จะเลือกใช้แนวทางต่าง ๆ ที่หลากหลาย ซึ่งมีความสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพบริบทและความต้องการของสถานศึกษา รวมไปถึงความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาเองด้วย โดยเชื่อมโยงกับหลักสูตรอิงมาตรฐานในการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน ทั้งนี้ โดยมีจุดมุ่งหมายคือเพื่อให้เกิดสมรรถนะขึ้นในตัวของผู้เรียนนั่นเอง

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.จิตติมา วรณศรี ภาควิชาบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ที่ได้กรุณาตรวจทาน ให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขและปรับปรุงบทความวิชาการฉบับนี้ให้มีความถูกต้อง สมบูรณ์ และเกิดประโยชน์ต่อผู้อ่านมากที่สุด และขอขอบคุณเพื่อนนิสิตปริญญาเอก หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ที่ให้การสนับสนุนซึ่งกันและกันในการศึกษาเรียนรู้ร่วมกันเสมอมา

เอกสารอ้างอิง

- โชติกา กุณสิทธิ์. (2563). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานสำหรับครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ ปร.ด.(วิจัยหลักสูตรและการสอน): มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สกลนคร.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมกรุงเทพฯ.
- พรพรรณ โชติพิทักษ์วัน. (2563). รายงานวิจัย เรื่อง แนวทางการนำสมรรถนะหลัก 5 ประการ สู่การพัฒนา
หลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะในชั้นเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2537). กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร:
สุวีริยาสาส์น.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). การวิจัยและพัฒนา รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการ
เรียนการสอนฐานสมรรถนะตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: สกศ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). เข้าใจสมรรถนะอย่างง่าย ๆ ฉบับประชาชน และเข้าใจหลักสูตร
ฐานสมรรถนะอย่างง่าย ๆ ฉบับครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: สกศ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). รายงานพันธกิจของคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา.
กรุงเทพฯ: สกศ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). รายงานเฉพาะเรื่องที่ 12 หลักสูตรและการเรียนการสอนฐาน
สมรรถนะ. กรุงเทพฯ: สกศ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก. กรุงเทพฯ: สกศ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้น
พื้นฐานในช่วงเปลี่ยนผ่านสู่หลักสูตรฐานสมรรถนะ. กรุงเทพฯ: สกศ.